

Список використаних джерел:

1. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *Офіційний вісник України*. 2016. № 3. Ст. 149.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади : Закон України від 19.09.2019 р. № 117-IX. URL: <https://rada.gov.ua> (дата звернення: 25.09.2019).
3. Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 р. № 640. *Офіційний вісник України*. 2017. № 70. Ст. 2124.
4. Аналітичний звіт за результатами розробки та апробації стандартної Методики оцінки рівня довіри до суду / програма «Нове правосуддя», Громадська організація «Інститут прикладних гуманітарних досліджень»: Т. Колода, В. Кохан, О. Волянська. ППД. 2019. 60 с.
5. Витко Т.Ю. Оцінювання результатів діяльності державних службовців в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 2(33). С. 101–108.
6. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг. ред. Тимошука В.П., Школика А.М. Київ : Конус – Ю, 2007. 735 с.
7. Коломоець Т.О. Щорічне оцінювання результатів службової діяльності державних службовців в Україні: чи досконалою є обрана нормативна модель? *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 96104.
8. Щодо оскарження висновку щорічного оцінювання, що містить негативну оцінку за результатами оцінювання службової діяльності державних службовців : роз'яснення Національного агентства з питань державної служби від 17.10.2018 р. № 61-р/з. *Держслужбовець*. 2018. № 11. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2018/november/issue-11> (дата звернення: 25.09.2019).

КУЗЬМЕНКО Ю. В.,

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу
(Херсонський факультет
Одеського державного університету
внутрішніх справ)

УДК 347.73

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-5-2-9>**ДЕКЛАРУВАННЯ – ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ:
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Автором у статті охарактеризовано адміністративно-правовий аспект процесу декларування, висвітлено цей процес як один із важливих шляхів запобігання корупції в державі. Названо місце України в рейтингу «Індекс сприйняття корупції» розроблений Transparency International. Висвітлено стратегію державної політики України щодо протидії та запобігання корупції, надано перелік суб'єктів декларування. Висвітлено думку, що цей крок сприяє прозорості фінансових надходжень державних посадовців їх доходів, що зменшує ризики здійснення ними корупційних правопорушень. Проаналізовано нормативно-правове поле в контексті декларування доходів та майнового стану українських громадян. Здійснено

аналіз Конституції України (зазначено, що декларування – це вимога держави), Податкового кодексу України (конкретно представлено випадки, коли платники податку зобов'язані подати податкову декларацію), Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи (з'ясовано календарний рік для платників податку), Кодексу України про адміністративні правопорушення (висвітлено коло правопорушень, пов'язаних з е-декларуванням, за які настає адміністративна відповідальність), Кримінального кодексу України (перераховано статті, де правозлочини з декларування доходів підпадають під категорію корупційних злочинів і за які передбачено кримінальну відповідальність), Закону України «Про запобігання корупції» (названо випадки, за які передбачено дисциплінарну відповідальність). Зазначено, що в Україні створено та вже функціонує Єдиний державний реєстр декларацій осіб (система е-декларування). Автор виокремив основні завдання декларування: забезпечення прозорості інформації і відкритості доходів держслужбовців, що сприяє росту довіри громадян до діяльності державного апарату; запобігання та врегулювання законним шляхом конфлікту інтересів чи приватних інтересів, що є запорукою етичної поведінки та доброчесності посадової особи; контроль за рівнем доходів та активів уповноваженої особи на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з метою протидії та запобігання корупційним правопорушенням.

Ключові слова: *корупція, декларування, нормативно-правове поле, суб'єкти декларування, декларація про свій майновий стан та доходи, протидія корупційним проявам.*

The author characterizes the administrative and legal aspect of the declaration process in the article, highlights this process as one of the most important ways to prevent corruption in the state. There was noticed the place of Ukraine in the rating “Corruption Perception Index” was developed by Transparency International. The strategy of the state policy of Ukraine on countering and preventing corruption is highlighted, a list of subjects of declaration is given. The opinion is highlighted that this step contributes to the transparency of financial revenues of state officials of their income, reduces the risk of corruption offenses by them. The legal framework in the context of the declaration of income and property status of Ukrainian citizens is analyzed. The analysis was carried out: of the Constitution of Ukraine and indicated that the declaration is a requirement of the state; The tax code of Ukraine and specifically presents cases where taxpayers are required to submit a tax return; Instructions for filling out a tax return on property status and income and a calendar year has been clarified for taxpayers; Code of Ukraine on administrative offenses and highlights the range of offenses related to e-declaration, for which administrative responsibility arises; The Criminal Code of Ukraine lists the articles where the motives for declaring income fall into the category of corruption crimes and for which criminal liability is provided; The Law of Ukraine “On Prevention of Corruption” and named cases for which disciplinary liability is provided. It is noted that the Unified State Register of Declarations of Persons (electronic declaration system) has been created and is already functioning in Ukraine. The author identified the main objectives of the declaration: ensuring transparency of information and openness of income of civil servants, contributes to the growth of public confidence in the activities of the state apparatus; prevention and legal settlement of conflicts of interest or private interests, which is the key to ethical behavior and virtue of an official; control over the level of income and assets of the authorized person to perform the functions of the state or local government, with the aim of counteracting and preventing corruption offenses.

Key words: *corruption, declaration, legal framework, subjects of declaration, declaration of property status and income, anti-corruption manifestations.*

Вступ. Корупція – явище як транснаціональне, так і державне, вона може проявлятися як у суспільному, так і в приватному секторі. Прояви корупції варто розглядати з двох позицій: з позиції суспільної думки та позиції закону. Щодо першого, то рівень суспільного сприйняття корупції в кожній країні свій. Міжнародна організація Transparency International розробила рейтинг Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index), де «мінімальна оцінка (0 балів) означає, що корупція фактично підміняє собою державу, максимальна (100 балів) свідчить про те, що корупція майже відсутня в житті суспільства» [1]. Відповідно до рейтингу, лідерами є Данія, Нова Зеландія, Фінляндія, Сінгапур, Швеція. Україна посіла 120 місце з показником 32 бали, що свідчить про складну ситуацію панування корупції в різних сферах життя країни, а також про несприйняття громадською думкою корупції як негативу. В українському суспільстві трансформації осмислення та осудження корупції протікають повільно, проте в правильному напрямі. Створено інформаційний простір, проводиться роз'яснювальна робота із населенням, регулярна соціальна реклама допомагає формувати поняття корупції як негативного явища.

Характеризуючи інший підхід, варто сказати, що, спираючись на закон, державна політика України спрямована на протидію та запобігання корупції: розроблено стратегію, створено нормативно-правову базу, встановлено юридичну відповідальність, створено простір електронного декларування доходів, розбудовано інфраструктуру державних антикорупційних органів тощо.

Аналізуючи шляхи боротьби із корупцією, варто зазначити важливе місце декларування доходів. Цей крок сприяє прозорості фінансових надходжень державних посадовців у статті їх доходів, що зменшує ризики здійснення ними корупційних правопорушень.

Широке коло науковців присвячують свої наукові розвідки пошуку шляхів запобігання корупції. Зокрема, нормативно-правові аспекти декларування та правовий статус суб'єктів декларування висвітлювали П.Є. Бутко, О.О. Дмитрик, О.В. Лега, О.Ю. Йолтуховська, В.В. Князьков, І.Є. Криницький, М.П. Кучерявенко, О.В. Литвин, О.Р. Марець, Є.С. Маринчак, О.М. Мінаєва, А.М. Новицький, Є.В. Невмержицький, В.П. Пантелєєв, О.М. Перепелиця, М.А. Погорецький, В.О. Радінська, О.М. Резнік, І.Л. Самсін, Д.М. Стародуб, А.В. Стрелянко, А.І. Суббот, В.І. Теремецький, Н.В. Ушанова, А.О. Храбров, І.В. Чеховська, С.В. Шахов та інші.

Постановка завдання. Мета статті – охарактеризувати декларування як один із важливих шляхів запобігання корупції.

Результати дослідження. Україна як суверенна держава висуває вимогу перед своїми громадянами – декларування доходів та майнового стану. Вона прописана у Конституції України у ст. 67: «Усі громадяни щорічно подають до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом» [3]. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» суб'єктами декларування є: «особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»; «особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»; «особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків в юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією»; окреслене коло Законом фізичних осіб [5].

У Податковому Кодексі України конкретно визначено випадки, коли платники податку зобов'язані подати податкову декларацію (підпункт 164.2.5 пункту 164.2 стаття 164; підпункт 164.2.7 пункту 164.2 стаття 164; підпункт 164.2.9 пункту 164.2 стаття 164; підпункт 164.2.10 пункту 164.2 стаття 164; підпункт 164.2.4 пункту 164.2 стаття 164; підпункт «д» підпункту 164.2.17 пункту 164.2 стаття 164; підпункт 164.2.2 пункту 164.2 стаття 164; підпункт 165.1.24 пункту 165.1 стаття 165; під-

пункт 165.1.24 пункту 165.1 стаття 165; підпункт 168.2.1 пункту 168.2 стаття 168; підпункт 168.1.3 пункту 168.1 стаття 168; підпункт 168.2.1 пункту 168.2 стаття 168; підпункт 170.1.5 пункту 170.1 стаття 170; підпункт 170.2.1 пункту 170.2 стаття 170; підпункт 170.7.3 пункту 170.7 стаття 170; підпункт 170.7.8 пункту 170.7 стаття 170; підпункт 170.10.4 пункту 170.10 стаття 170; пункту 172.5 стаття 172; пункту 174.3 стаття 174; пункту 177.11 стаття 177; пункту 178.4 стаття 178), а також випадки, коли звільняються від її подання (пункт 179.4 стаття 179, пункт 179.2 стаття 179, пункт 174.3 стаття 174).

Наказом Міністерства фінансів України була затверджена Інструкція щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи. Усі особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, мають чітко дотримуватися звітного періоду. В інструкції підкреслено, що «Декларації відповідно до пункту 49.18 статті 49 глави 2 розділу II Кодексу подаються за звітний (податковий) період, що дорівнює:

- 1) календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб – до 1 травня року, що настає за звітним, крім випадків, передбачених розділом IV Кодексу;
- 2) календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб – підприємців – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року;
- 3) календарному кварталу – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу.

Якщо останній день строку подання декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем» [6].

Порушення строків, несвочасність, приховування чи надання неправдивої інформації несе за собою дисциплінарну (відповідно до статті 65 Закону України «Про запобігання корупції»), кримінальну (відповідно до статті 366-1 та 368-2 Кримінального кодексу України) та адміністративну відповідальність (відповідно до статті 172-7 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Відповідно до статті 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення адміністративна відповідальність настає у таких випадках:

- «несвочасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- неповідомлення або несвочасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- дії, передбачені частиною першою або другою, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, тягнуть за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією доходу чи винагороди та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік;
- подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [2].

У Кримінальному кодексі України під категорію корупційних злочинів підпадають злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 (за умови їх вчинення через зловживання службовим становищем) та статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2. Кримінальна відповідальність передбачена й у разі:

- *декларування недостовірної інформації* (стаття 366-1):

«Подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», або умисне неподання суб'єктом

декларування зазначеної декларації – караються штрафом від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або позбавленням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Примітка. Суб'єктами декларування є особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відповідальність за цією статтею за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб» [4];

– незаконне збагачення (стаття 368-2):

«1. Набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі караються позбавленням волі на строк до двох років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років із конфіскацією майна.

2. Ті самі діяння, вчинені службовою особою, яка займає відповідальне становище, караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років із конфіскацією майна.

3. Діяння, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище, караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років із конфіскацією майна» [4].

Також в Україні було створено Єдиний державний реєстр декларацій осіб (система е-декларування). Це електронна система, що дає змогу подати в режимі онлайн суб'єктам декларування свої декларації про доходи та майно, забезпечити їх перевірку та зберігання, зробити прозорим та публічним доступ до них.

Висновки. Підбиваючи підсумки, зауважимо, що декларування – один із важливих і перспективних шляхів запобігання корупції. Основні завдання декларування: забезпечення прозорості інформації і відкритості доходів держслужбовців, що сприяє росту довіри громадян до діяльності держапарату; запобігання та врегулювання законним шляхом конфлікту інтересів чи приватних інтересів, що є запорукою етичної поведінки та доброчесності посадової особи; контроль за рівнем доходів та активів уповноваженої особи на виконання функцій держави або місцевого самоврядування з метою протидії та запобігання корупційним правопорушенням.

Нині майнові декларації українських держслужбовців є у вільному доступі, що допомагає не лише уповноваженим органам протидіяти протиправним корупційним діям, а й долучатися до цієї справи усім громадянам нашої країни.

Перспективи подальших досліджень будуть пов'язані із висвітленням основних помилок у процесі е-декларування держслужбовцями.

Список використаних джерел:

1. Індекс сприйняття корупції – 2018. Transparency International Ukraine. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/> (дата звернення 30.08.2019).

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073 1-Х. Дата оновлення: 03.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 22.08.2019).

3. Конституція України : Закон України від 28. 06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 21.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 21.08.2019).

4. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 27.06.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=%EА%EE%F0%F3%EF%F6#w11> (дата звернення 21.08.2019).

5. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення 08.08.2019).

6. Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи : Наказ Міністерства фінансів України від 02.10.2015 р. № 859. Дата оновлення: 19.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-15> (дата звернення 08.08.2019).

МЕЛЬНИЧЕНКО Б. Б.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного
та міжнародного права

*(Навчально-науковий інститут
права та психології Національного
університету «Львівська політехніка»)*

УДК 35.078

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-5-2-10>

ФУНКЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

У статті проаналізовано функції публічного управління. Акцентується увага на тому, що всі вони повною мірою відображають призначення та мету публічного управління, здійснюються від імені держави уповноваженими органами (особами). До них віднесено такі функції: а) основні; б) загальні; в) допоміжні (обслуговуючі).

Основні функції публічного управління породжуються основними завданнями і цілями публічного управління, забезпечують захист прав і свобод громадян та стабільність міжнародного становища держави. До них відносимо такі: 1) політико-адміністративні, що забезпечують функціонування державного механізму та стабільність конституційно встановлених суспільних відносин; 2) економічні, що уособлюють господарсько-організаційну діяльність держави; 3) соціальні, що покликані реалізовувати державну соціальну політику; 4) гуманітарні, що спрямовані на забезпечення функціонування та розвитку духовно-інтелектуальної сфери (освіти, науки і культури).

Під загальними функціями публічного управління розуміємо відносно відокремлені напрями управлінської діяльності. Вони є типовими для всього управлінського процесу та спрямовані на забезпечення ефективного функціонування системи публічного управління. Ці функції є об'єктивно невіддільними складниками будь-якого управлінського процесу, без яких останній є нездійсненним. До них відносимо такі: планування, регулювання, координацію, облік і контроль.

Допоміжні (обслуговуючі) функції публічного управління покликані забезпечувати дієздатність органів публічного управління. Саме в цьому й полягає їхній забезпечувальний і допоміжний характер. Прикметною рисою допоміж-

